

NIET MEER GENEZEN

Onlangs kreeg Valerie (38) haar doodvonnis te horen. Borstkanker heeft haar lichaam verwoest met uitzaaiingen in borsten, longen, lever en ruggenmerg. Ze is vastbesloten te genieten van elke seconde die haar rest. interview: Ingrid Spelt

24 december 2012. De datum waarop borstkanker bij Valerie werd geconstateerd. Kort na Nieuwjaar werd ze geopereerd. Zes chemokuren en dertig bestralingen over een periode van negen maanden volgden. Begin 2014. Op de mammografie zijn witte vlekjes te zien. Artsen maken zich niet al te ongerust. Valerie wél. Ze vraagt drie maanden later een second opinion aan. Het blijkt dat er uitzaaiingen in haar borst zijn. Weer volgen chemokuren. Genezen zal ze nooit, maar met regelmatige behandelingen kan ze tien tot vijftien jaar zomaar halen. Half juni 2014 hoort Valerie dat het goed fout zit. Er zijn uitzaaiingen in borsten, longen, lever en ruggenmerg. Het eindstadium is bereikt. Valerie kan nog drie tot zes maanden genieten van het leven. Samen met haar man Arsène.

KOFFIE, EEN SIGARET ÉN EEN DOOS KLEENEX

'Shit! Shit, ik ga dood en ik wil helemaal niet dood. Verbijs-terd was ik toen ik de boodschap kreeg dat ik uitbehandeld was. Ik voelde me verraden, was woedend en bang. Al die kuren, ik ben er zó ziek van geweest. En het heeft niets geholpen. Ik was alleen naar de controle gegaan en wilde het uitschreeuwen, moest enorm huilen. Tegelijkertijd wilde ik in mijn schulp kruipen. Koffie en een sigaret, daar had ik behoefte aan, én een doos Kleenex. Ik wilde naar huis. Hoe ga ik het tegen Arsène zeggen? Al mijn radertjes draaiden op volle toeren. Hij wist al hoe laat het was toen hij me zag. En weer moest ik zó huilen. Bij een goede vriend zijn we iets gaan drinken; ik ging dronken naar huis.

LIEVER DOOD DOOR KANKER DAN AAN EEN CHEMOKUUR

Mijn leven kon ik met drie maanden rekken, maar dan

moest ik opnieuw aan een zware kuur. De bijwerkingen zouden gevaarlijk zijn met kans op maag- en hersenbloedingen. Ik sterf liever door de kanker dan aan een chemokuur. Liever drie of zes maanden me goed voelen, dan negen maanden ziek zijn van al die chemische troep. Om mijn leven draaglijk te maken krijg ik morfinepleisters en druppels. Zónder verga ik van de pijn en kom ik mijn bed niet uit. Ik voel me nu goed en zit niet aan een ziekbed gekluisterd. Het is zo onwerkelijk dat ik nog maar een paar maanden te leven heb. Ik merk wel dat mijn gezondheid achteruitgaat, maar het tempo vind ik aanvaardbaar. Heel even heb ik de artsen de schuld gegeven. Als ze nu direct na die eerste controle gehandeld hadden – tenslotte was er wel iets te zien op die foto – was het misschien niet zover gekomen. Maar het heeft geen zin: ik ga geen energie verspillen. Die knop kon ik een paar uur na de boodschap al omzetten. Ik blijf positief vooruit denken.

MIJN BEGRAFENIS REGELEN GEEFT RUST

Ik moet mijn begrafenis regelen, schoot die eerste week door me heen. Direct na de uitslag ben ik ermee begonnen. Ik wil op mijn manier afscheid nemen. Afscheid in intieme kring, geen kerkelijke dienst; een sober afscheid zonder veel poespas, met popmuziek. 'Afscheid van een vriend' van

Clouseau wordt zeker gedraaid. Na afloop gaat iedereen naar mijn stamkroeg. Ik wil een afscheidsfeestje, geen treurig gedoe. Mijn begrafenis regelen geeft rust. Samen met Arsène muziek uitzoeken is emotioneel. Pff, dan barsten we in tranen uit.

GEEN PRUIK, DIT IS WIE IK BEN

Voor vrienden en collega's geef ik afscheidsfeestjes in de kroeg, dan heb ik er zelf ook nog plezier van. Ik vind het helemaal niet fijn als mensen bij me op bezoek komen met bloemen en een fruitmandje. Die avond trek ik iets leuks en pumps aan en maak me op. Geen pruik, dit is wie ik ben. Vrienden en kennissen komen gereserveerd binnen, maar het ijs wordt relatief snel gebroken zolang ik er zelf niet in een zwart pakje bij zit.

'Even heb ik de artsen de schuld gegeven, maar dat is zinloos, verspilde energie'

Natuurlijk mogen ze vragen hoe ik me voel nu ik doodga, maar ik vind het fijn als we het luchtig houden. Zelf zal ik er niet over beginnen. Wat ik belangrijker vind, is dat ze Arsène eens vragen hoe het met hem gaat. Het is zo belangrijk om ook aan de partner te denken. Ik ga dood, iedereen weet dat; hij leeft met de wetenschap dat hij alleen achterblijft. Dat wordt vaak vergeten.

Van die feestjes word ik blij, we dansen en kletsen wat af en dat gaat echt niet over mijn dood, maar over het leven. Na zo'n feestje ga ik blij slapen, de dagen erna moet ik het bekopen en ben ik moe. Maar ik hoop dat vrienden leuke herinneringen hebben als ik er niet meer ben.

De dood maakt me ironisch, sarcastisch was ik altijd al. Het is een ijsbreker en werkt relativerend. Misschien dat vrienden me daarom niet zien als zielig en doodziek. Nog steeds ben ik geïnteresseerd in hun toekomst. Ik ben gevraagd als getuige op een huwelijk, volgend jaar juni. Officieel ga ik dat niet meer halen, maar zo voelt dat helemaal niet. Ik zei ja zonder te aarzelen. Het is weer iets om naar uit te kijken.

IK BEN NIET ALLEEN

Ik streep niet af tot drie of zes maanden; ik zit niet in een gevangenis. Alleen als ik pijn heb denk ik aan de dood. Ik werk geen lijstje met dingen af die ik nog wil doen. Ik wil gewoon naar de kermis, naar het café, naar de markt. Dat ik niet meer samen met Arsène kan klussen in huis en

niet meer kan werken als stuurvrouw vind ik nog het ergst. Nog één keer had ik graag gevaren. Het is te gevaarlijk; verzekeringstechnisch lukt het ook niet. Klussen in ons huis doe ik graag, maar ik krijg die emmer verf niet meer op de ladder. Ik word dan zo geconfronteerd met mijn beperkingen. Het maakt me kwaad: ik zie al dat werk liggen en kan niets. Soms doe ik het toch en lig ik twee dagen in mijn bed. Waarom kan ik niet simpelweg een muurtje schilderen of het gras maaien? Ik word zo afhankelijk van mensen. Die boosheid kan ik gelukkig loslaten. Ik flap er ook alles uit op Facebook. 'Fuck', zo begin ik dan. Die uitlaatklep is voor mij al genoeg. Ik krijg zo veel reacties terug. Honderd virtuele knuffels rollen dan binnen, vrienden willen me ophalen en iets met me gaan drinken. Hartverwarmend! Het voordeel van Facebook is dat je zo veel feedback krijgt zonder dat je mensen echt hoeft te storen. Ik ben niet alleen, dat gevoel heb ik heel sterk.

ARSÈNE ACHTERLATEN IS HET ALLERMOEILIJKST

In alle rust en sereniteit wil ik afscheid kunnen nemen als ik mijn leven niet meer trek. Alles is geregeld om euthanasie te plegen. Als ik aan de zuurstof en de morfiepomp lig, 24 uur van iemand afhankelijk ben en sondevoeding krijg, kun je niet meer praten over leven, maar wordt het overleven. Dat wil ik niet. Ik wil leven en anders op een menselijke manier van het leven afscheid kunnen nemen. Ik berust niet zomaar in mijn dood; de eerste helft, zes weken heb ik er op zitten. Op deze manier kan ik nog wel even door. Arsène achterlaten vind ik het aller-allermoeilijkst. Hij is mijn grootste reden om te blijven vechten voor het leven. (Huilend) Ieder moment met hem ga ik missen. We zijn altijd samen, hebben zo veel lol. (En dan weer lachend) Ik hoop dat ik na mijn dood eens kan laten merken dat ik nog in de buurt ben. Arsène heeft beloofd dat hij elk jaar met Halloween een pompoen voor mij neerzet. Ik heb niet het gevoel dat ik nog van alles tegen hem moet zeggen. We kennen elkaar 13 jaar en hebben alles tegen elkaar gezegd. Hij weet hoeveel ik van hem hou, ik weet hoeveel hij van mij houdt. We laten dat dagelijks aan elkaar merken. Als ik een afscheidsbrief zou moeten schrijven, weet ik niet wat ik erin moet schrijven. Misschien ... Blijf niet alleen treuren als ik er niet meer ben. Het leven is niet gemaakt om alleen te zijn. Ga op reis, doe leuke dingen. Bang voor de dood ben ik niet. Waar ga ik heen? (Lachend) Het zal er wel leuk zijn, want er is nog niemand teruggekomen.'

NASCHRIFT

Een week na het interview op 8 augustus gaat Valeries gezondheid bergafwaarts. Ze moet 's nachts aan de zuurstof. Overdag is de mobiele zuurstoftank binnen handbereik. Lopen gaat moeizamer, Valerie maakt gebruik van een rolstoel. Vlak voor dit magazine naar de drukker ging, kregen we het verdrietige nieuws dat Valerie op 6 september is overleden.